

„Теория на международните отношения“

В първия том авторът изследва развитието и основните теоретични перспективи при изучаването и анализа на МО, което в този обем и последователност е уникално за българския книгопис. Началната част, която е особено полезна за изучаващите политически науки и МО, обсъжда въпросите за същността на политическите изследвания и подходите за придобиване на ново знание. Изяснено е кога, как и при какви обстоятелства науката за МО (НМО) се превръща в самостоятелна дисциплина в рамките на обществените науки и какви са основните тематични области, обект на преподаване и анализ в академичните курсове по МО. Направен е преглед на метатеоретичните дебати в политическите науки и НМО, изяснени са въпросите за същността на НМО, функциите на теорията на МО (ТМО), типове ТМО, както и различните видове аналитични инструменти.

Този том е фокусиран върху основните съперничащи си теории за МО. Авторът изяснява изчерпателно в сравнителен план исторически доминиращите **традиционни макротеоретични** подходи за анализ в НМО. Изяснени са теоретичните рамки на *реализма* и *неореализма*, *либерализма* и *неолиберализма*, които се основават на идеите и подходите на *позитивизма* и *рационализма* в социалната наука. За първи път в българската литература са обсъдени критично и пространно *радикалните* теоретични перспективи за изследване на МО, свързани с марксизма, както и по-нататъшното им развитие в рамките на *критическата теория* за МО. Разгледани са и въпросите на *международната политическа икономия*, базирана на еkleктична палитра от теоретични подходи, методологии и онтологии. От гледна точка на хронологията на развитието на дисциплината книгата е фокусирана върху **първия** и **третия дебат** в НМО.

Във втория том проф. Гочев е научен редактор и основен автор, написал половината от главите. Повечето от авторите в този том са изследователи и преподаватели от университети в САЩ и ЕС. Изследвани са **новите алтернативни макротеории** в НМО. За разлика от политическия *реализъм*, *либерализма* и *радикализма*, които стоят на позициите на *рационализма/позитивизма*, след 1980 г. повечето от новите теоретични перспективи в НМО възприемат позицията на *рефлексивизма*, отхвърляща *позитивизма* като метод на анализ – например *постпозитивизъм*, *постструктурализъм* и до голяма степен *конструктивизъм*. Научният редактор е поставил ударение върху най-добре развитите алтернативни *макротеории* за МО, които не са анализирани подробно в българската НМО – *конструктивизъм*, *Английска школа* и *постмодернизъм/постструктурализъм*. От гледна точка на хронологията на развитието на НМО Том 2 на книгата е фокусиран върху **втория** и **четвъртия** дебат в НМО. Следва да се отбележи подробното обсъждане на бихейвиористката школа в НМО – какво може да се научи за МО и как може да се направи това, като този анализ е единствен по рода си в българския книгопис и несъмнено е полезен както за практиците, така и за изучаващите МО и световната политика.

Книгата показва и как някои *среднообхватни (мезотеории)* в НМО възникват на основата на изследвания в други научни дисциплини, които са адаптирани към проблематиката на МО. Тук се причисляват *феминистката* и *зелената* теория в политическите науки и НМО. По-специално *джендър* проблематиката в МО досега не е

разглеждана самостоятелно в подобен обхват нито в българската, нито в чуждестранната литература.

Друга област, изследвана в Том 2, са *специалните (частните)* теории и подходи, използвани в анализа на МО. Обсъдено е значението на *психологическите теории* за анализа на МО. Психологическият подход дава възможност да се разкрият някои допълнителни особености на структурните, икономическите и културните условия, в които протичат процесите на световната политика. Анализирани са и *теориите за външната политика* (ТВП). ТМО е разглеждана като по-обща категория в сравнение с ТВП. Основният принос на ТВП в НМО, посочен в книгата, е, че освен фактори на системно ниво ТВП отчита и влиянието на актьорите на *индивидуално и националнодържавно равнище на анализ*, което е особено полезно за практикуващите и изучаващите областта на МО и световната политика.

В заключителната част на книгата са анализирани поредица от теории и подходи, свързани със *съревнованието* и *сътрудничеството* в МО. Включени са въпросите на интеграционните теории, на геополитиката, на ролята на съюзите и баланса на силите, както и на значението и функциите на международните организации, като еманация на международното сътрудничество след края на Втората световна война. Повечето от чуждестранните автори в този том са утвърдени изследователи и преподаватели във водещи университети в Европа и САЩ, като те разкриват по-малко известни в България аспекти на международните отношения и външната политика.